

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Maksas pakalpojumu organizēšana un pārvaldība pašvaldībā

Būtiskākais Valsts kontroles veikto
revīziju ieteikumu ieviešanā

27.01.2023.

Valsts kontroles vecākais revidents Juris VĒVERIS

Valsts kontroles vecākais revidents Roberts JUMIĶIS

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijās konstatētie būtiskākie trūkumi un neatbilstības

- ✓ Pašvaldības iesaistās komercdarbībā sniedzot tādas maksas pakalpojumus (neregulārie pasažieru pārvadājumi, viesnīcu pakalpojumi, ēdināšanas pakalpojumi, santehniķu pakalpojumi u.c.), kas neatbilst pašvaldību autonomajām funkcijām
- ✓ Pašvaldību noteiktā maksa (cena) par sniegtajiem pakalpojumiem bieži vien nav ekonomiski pamatota
- ✓ Pašvaldībās aizvien tiek konstatēti gadījumi, kad maksa par pakalpojumiem ir noteikta bez domes lēmumiem (ar iestāžu vadītāju rīkojumiem) vai arī iekasēta domes lēmumam neatbilstoša maksa

Revīzijās sniegtie ieteikumi

KĀ UZLABOT SITUĀCIJU?

- ✓ jāuzsāk pakalpojumu sniegšanas procesu un izmaksu uzskaitē, lai iegūtu precīzu un salīdzināmu informāciju ekonomiski pamatotu lēmumu pieņemšanai
- ✓ jāpilnveido grāmatvedības uzskaites kārtošana un budžeta plānošana, nosakot kārtību, kādā tiek plānoti un uzskaitīti ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un ar šo pakalpojumu sniegšanu saistītie izdevumi
- ✓ jāpilnveido attīstības un budžeta plānošana, lai ar izlietotajiem pašvaldību budžeta līdzekļiem tiktu sasniegti konkrēti mērķi
- ✓ VARAM bija jāsniedz metodiskais atbalsts pašvaldību darbības un pakalpojumu pilnveidošanai - **VARAM to ir izdarījusi**

Ieteikumu ieviešanas rezultāti

IEVIEŠOT VALSTS KONTROLES IETEIKUMUS PAŠVALDĪBĀM IR:

- ✓ jānosaka pakalpojumu sniegšanai sasniedzamie rezultatīvie rādītāji un to sistemātiskas izpildes rezultātu novērtēšanas kārtība
- ✓ jāizstrādā maksas pakalpojumu izcenojumu aprēķināšanas metodika
- ✓ jāizstrādā maksas pakalpojumu cenrāža piemērošanas kontroles procedūras
- ✓ jānosaka par iepriekš minētajiem procesiem atbildīgās personas un to pienākumi

Maksas pakalpojumu organizēšana

KAS PAŠVALDĪBĀM JĀDARA, ORGANIZĒJOT MAKSAS PAKALPOJUMUS?

Pašvaldībām, izskatot jautājumu par funkciju veikšanu un pakalpojumu sniegšanu, ir jāizvērtē pakalpojumu sniegšanas nepieciešamība, secīgi veicot šādus uzdevumus

- ✓ jāiegūst skaidrība par pakalpojuma sniegšanas mērķi un sasniedzamajiem rezultātiem – identificējot pakalpojuma sniegšanas rezultātus un klientus
- ✓ jānoskaidro nepieciešamība pēc pakalpojuma radītajiem rezultātiem – vai pašvaldībai pakalpojuma sniegšana vispār ir jāveic (tajā skaitā, vai pakalpojumu sniegšanu nebūtu labāk veikt, attiecīgos uzdevumus deleģējot privātpersonai)
- ✓ jāizvērtē pakalpojuma sniegšanas pamatotība un nepieciešamība – vai pakalpojumus iespējams nodrošināt efektīvāk, to sniegšanu nododot privātajam sektoram
- ✓ jāizvēlas pakalpojuma sniegšanas forma – pakalpojuma sniegšanu uzticot pašvaldības iestādei, aģentūrai vai dibinot kapitālsabiedrību (iesaistoties komercdarbībā)

Maksas pakalpojumu organizēšana

PAKALPOJUMU SNIEGŠANAS NEPIECIEŠAMĪBAS IZVĒRTĒŠANAS PROCESS

Nepieciešamība
pēc pakalpojuma.

Vai pakalpojums izriet no
pašvaldības funkcijām?

Vai tirgus spēj nodrošināt
pakalpojuma sniegšanu?

Pašvaldības iestādes vai
kapitālsabiedrības sniegts
pakalpojums?

**Pakalpojuma sniegšana
iedzīvotājiem**

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

PAKALPOJUMU PĀRVALDĪŠANAS UN SNIEGŠANAS PROCESI

Pakalpojumu pārvaldība

- pakalpojumu definēšana un aprakstīšana
- pakalpojumu sniegšanas kanālu stratēģijas noteikšana
- pakalpojumu rādītāju noteikšana un mērīšana
- pakalpojuma sniegšanas pilnveidošanas plānošana un īstenošana
- sadarbība ar citām institūcijām
- pakalpojuma kvalitātes uzraudzība un analīze

Pakalpojumu sniegšana

- informācijas sniegšana par pakalpojumu
- speciālistu konsultācijas
- pakalpojuma pieprasījuma saņemšana un izpilde
- pakalpojuma rezultātu piegāde klientam
- klienta atsauksmju izskatīšana
- pakalpojuma sniegšanas uzskaitē un pakalpojumu izpildes kontrole

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

KĀ RĪKOTIES, JA PAKALPOJUMA SNIEGŠANAS NEPIECIEŠAMĪBA IR IZVĒRTĒTA UN PAŠVALDĪBA IR NOLĒMUSI SNIEGT PAKALPOJUMU?

- ✓ VARAM īstenotā Eiropas Sociālā fonda projekta “Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” ietvaros 2013. gadā tika izstrādāta koncepcija par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi (*Nr. IDP/1.5.1.2.0/08/TPIA/SIF/002*)
- ✓ VARAM 2019. gadā ir izstrādājusi “Metodiskos ieteikumus valsts pārvaldes pakalpojumu pārvaldībai”, kuru mērķis ir sniegt praktisku atbalstu pakalpojuma turētājiem, sagatavot publiski pieejamu, pilnīgu informāciju par pakalpojumiem klientam saprotamā formā un nodrošināt efektīvu pakalpojumu pārvaldību atbilstoši labas pārvaldības praksei
- ✓ VARAM 2020. gadā ir izstrādājusi arī “Pakalpojumu vides pilnveides plānu 2020.-2023. gadam”, kura mērķis ir pilnveidot valsts un pašvaldību sniegto pakalpojumu sistēmas pārvaldību

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

KĀ RĪKOTIES, JA PAKALPOJUMA SNIEGŠANAS NEPIECIEŠAMĪBA IR IZVĒRTĒTA UN PAŠVALDĪBA IR NOLĒMUSI SNIEGT PAKALPOJUMU?

- ✓ VARAM 2019. gadā ir izstrādājusi “Vadlīnijas maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanai un izcenojumu apstiprināšanas kārtībai pašvaldībās”. Vadlīnijas ir izstrādātas ievērojot:
 - Ministru kabineta 2011.gada 3.maija noteikumus Nr.333 “Kārtība, kādā plānojami un uzskaitāmi ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un ar šo pakalpojumu sniegšanu saistītie izdevumi, kā arī maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika un izcenojumu apstiprināšanas kārtība”
 - Ministru kabineta 2018.gada 20.februāra noteikumus Nr.97 “Publiskas personas mantas iznomāšanas noteikumi”

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

KĀ RĪKOTIES, JA PAKALPOJUMA SNIEGŠANAS NEPIECIEŠAMĪBA IR IZVĒRTĒTA UN PAŠVALDĪBA IR NOLĒMUSI SNIEGT PAKALPOJUMU?

- ✓ Eiropas Sociālā fonda projekta ietvaros ir izstrādāts arī “Publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamais modelis”

Šī modeļa ietvaros ir izstrādātas arī Pakalpojumu izmaksu noteikšanas vadlīnijas, kuru mērķis ir izveidot vienotu kārtību, kādā tiek

- noteiktas esošo pakalpojumu izmaksas un to apmērs
- modelētas plānoto (nākotnes) pakalpojumu izmaksas, ņemot vērā iespējamās pakalpojumu sniegšanas scenārijus

https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/data_content/izmaksunoteikšanasvadlinijas.pdf

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

Publiskais pakalpojums var izpausties divos veidos – kā pārvaldes pakalpojums un kā saimnieciskais pakalpojums

Saimnieciskais pakalpojums ir materiāls vai nemateriāls tiešs labums, kuru publiskā pārvalde nodrošina privātpersonai par atlīdzību brīva tirgus apstākļos uz privāttiesiska līguma pamata

Šajā grupā ietilpstošo pakalpojumu nodrošināšanas nepieciešamība ir rūpīgi jāizvērtē

- ✓ Ir svarīgi, lai publiskā pārvalde strādātu atbilstoši labas pārvaldības principam, sniegtu kvalitatīvu pakalpojumu komplektu privātpersonai maksimāli efektīvi apsaimniekojot un izmantojot savus aktīvus
- ✓ Saimnieciskajam pakalpojumam aktuāls ir jautājums par cenas noteikšanas metodiku
- ✓ Šiem pakalpojumiem nevajadzētu kļūt komercdarbības vidi, tāpēc, ja vispār šādu pakalpojumu saglabā, tā cenai vajadzētu būt ekonomiski pamatotai

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

IKVIENA PUBLISKĀ PAKALPOJUMA ORGANIZĒŠANĀ UN IZMAKSU NOTEIKŠANĀ SECĪGI VEICAMIE UZDEVUMI

jāanalizē esošie pakalpojumi, lai noskaidrotu sniegto pakalpojumu apjomu un aprēķinātu pakalpojumu izmaksas

jāizpēta pakalpojumu sniedzēju struktūra, lai iegūtu datus par pakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku skaitu

jāiegūst pakalpojumu sniedzēju izmaksu dati, t. i., resursu izmaksas, telpu izmaksas, programmatūras un citas izmaksas

jāanalizē pakalpojumu sniegšanas resursu patēriņš, lai izrēķinātu pakalpojumu sniegšanas izmaksas

jāaprēķina katra pakalpojuma veida pilnās (visas) izmaksas

jāaprēķina pakalpojuma cena (vienai vienībai)

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

Esošo pakalpojumu analizēšana

Mērķis: noskaidrot iestādes sniegtos pakalpojumus, lai būtu iespējams aprēķināt pakalpojumu izmaksas

Darbības: šajā uzdevumā tiek sagatavots sniegto pakalpojumu saraksts

- ✓ Gadījumā, ja esošais saraksts ir pieejams, tas tiek pārskatīts, lai iegūtu nepieciešamo informāciju pakalpojumu izmaksu aprēķināšanai
- ✓ Balstoties uz pakalpojumu sarakstu, nepieciešams identificēt pakalpojumu apjomus, kas pakalpojumu sniedzējam jāizpilda finanšu gada laikā katram sniegto pakalpojumu veidam

Rezultāts: iepriekš aprakstīto aktivitāšu rezultātā tiek iegūta informācija par visiem pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem, kas satur datus par

- pakalpojuma nosaukumu un iestādi vai struktūrvienību, kas sniedz pakalpojumus;
- iespējamiem pakalpojumu sniegšanas rezultātiem
- pakalpojuma apjoma rādītājiem (piemēram, klientu skaits)
- pakalpojumu apjomu gada laikā, kas būs turpmāk izmantojamais lielums vienas vienības cenas aprēķinam

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

Pakalpojumu sniedzēju organizācijas struktūru izpēte

Mērķis: izpētīt pakalpojumu sniedzēju organizācijas struktūru, lai iegūtu datus par pakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku skaitu un galvenajām atbildībām (pienākumiem)

Darbības: institūcijas organizatoriskās struktūras un štatū saraksta un amata aprakstu iegūšana un analīze

Rezultāts: izpētes rezultātā tiek izveidots aplūkojamās struktūrvienības cilvēkresursu apkopojums (tabula), kurā apkopotie dati ir

- iesaistīto darbinieku amati (lai noskaidrotu kuras personas ir iesaistītas pakalpojumu sniegšanā **vai vadītāju nav vairāk nekā darītāju?**)
- galvenās atbildības
- iesaistīto darbinieku skaits

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

Pakalpojuma sniedzēju izmaksu datu iegūšana

Mērķis: iegūt visas pakalpojuma sniedzēja izmaksas – ražošanas izmaksas (izejvielas un materiāli), cilvēkresursu izmaksas, telpu uzturēšanas izmaksas, iekārtu uzturēšanas izmaksas

Darbības: no pakalpojumu ieviešanā iesaistītajiem dalībniekiem tiks iegūtas

- ✓ visās pakalpojumu sniegšanas darbībās iesaistīto struktūrvienību izmaksas
- ✓ visas citas izmaksas, kas ir būtiskas un nepieciešamas, lai būtu iespējams nodrošināt pakalpojumu sniegšanu

Rezultāts: datu iegūšanas rezultātā tiek apkopota informācija (izveidots saraksts) par visām pakalpojumu izmaksām, balstoties uz ekonomiskās klasifikācijas izmaksu kodiem (EKK) grāmatvedības uzskaitē

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

Pakalpojuma sniegšanas resursu patēriņa analīze

Mērķis: analizēt pakalpojumu sniegšanas resursu patēriņu, lai varētu izrēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas

Darbības: pakalpojumu sniegšanas resursu patēriņa analīze tiek veikta, balstoties uz vadītāju un darbinieku intervijām (piem. noskaidrojot, cik lielā mērā konkrētā darbinieka atlīdzība ir attiecināma uz pakalpojuma sniegšanu), iegūto izmaksu datu izvērtējumu

Rezultāts: tiek apkopota informācija ar datiem par pakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku laika patēriņu un citu resursu faktisko patēriņu, veicot pakalpojumu sniegšanas aktivitātes

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

Kopējo (pilno) pakalpojuma izmaksu aprēķināšana

Mērķis: aprēķināt kopējās (pilnās) pakalpojuma izmaksas katram pakalpojuma veidam

Darbības: kopējo (pilno) pakalpojuma izmaksu aprēķināšana notiek šādi

- no grāmatvedības uzskaites sistēmas tiek iegūtas kopējās tiešās konkrētu pakalpojumu sniegšanas izmaksas
- citas ar pakalpojumu sniegšanu saistītās izmaksas (netiešās izmaksas) tiek attiecinātas uz pakalpojumu sniegšanu, balstoties uz sniegtā pakalpojuma apjoma īpatsvaru procentos

Rezultāts: rezultātā tiek iegūtas pilnās pakalpojuma izmaksas katram pakalpojuma veidam (tiek izveidota pilno pakalpojumu izmaksu tabula, kurā iekļautas visas pakalpojuma sniegšanas gada izmaksas (tiešās izmaksas) un citas (netiešās) izmaksas, kas attiecas uz konkrēta pakalpojuma sniegšanu

Maksas pakalpojumu pārvaldība un sniegšana

Pakalpojuma cenas aprēķināšana (vienai vienībai)

Mērķis: aprēķināt izmaksas vai cenu par vienu sniedzamā pakalpojuma vienību

Darbības: kopējās (pilnās) pakalpojumu izmaksas tiek dalītas ar sniegto pakalpojumu faktisko (vai plānoto) apjomu, lai aprēķinātu pakalpojuma izmaksas (vai cenu) vienai vienībai

Rezultāts: tiek izveidota pakalpojumu cenu tabula ar katra pakalpojuma kopējām izmaksām, pakalpojuma sniegšanas apjomiem un cenu vienai pakalpojuma vienībai

Izmaksu uzskaitē un tās nozīme maksas pakalpojumu sniegšanā

Uzskaites nepieciešamību pakalpojumu sniegšanā nosaka likums

Ja pašvaldība vai tās iestādes sniedz pakalpojumus, kas saskaņā ar likumu “Par nodokļiem un nodevām” nav pašvaldības nodevas objekts, un ja par šiem pakalpojumiem ir ņemama samaksa, tad ir jākārto atsevišķa grāmatvedības uzskaitē un jānodrošina nodokļu un citu obligāto maksājumu veikšana par tiem saskaņā ar konkrēto nodokļu likumiem

Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 12. panta trešā daļa.

Grāmatvedība jākārto tā, lai grāmatvedības jautājumos kvalificēta trešā persona varētu gūt patiesu un skaidru priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli bilances datumā, tā darbības rezultātiem, naudas plūsmu noteiktā laikposmā, kā arī konstatēt katra saimnieciskā darījuma sākumu un izsekot tā norisei. Grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patiesai, salīdzināmai, savlaicīgai, nozīmīgai, saprotamai un pilnīgai. Tāpat grāmatvedībai ir jānodrošina ieņēmumu un izdevumu norobežošana pa pārskata periodiem

Likuma “Par grāmatvedību” 2. pants.

Izmaksu uzskaitē un tās nozīme maksas pakalpojumu sniegšanā

IZMAKSU UZSKAITES NEPIECIEŠAMĪBA

Pakalpojumu sniegšanas izmaksu uzskaitē ir nepieciešama, lai noteiktu ekonomiski pamatotu maksu par pakalpojumu sniegšanu

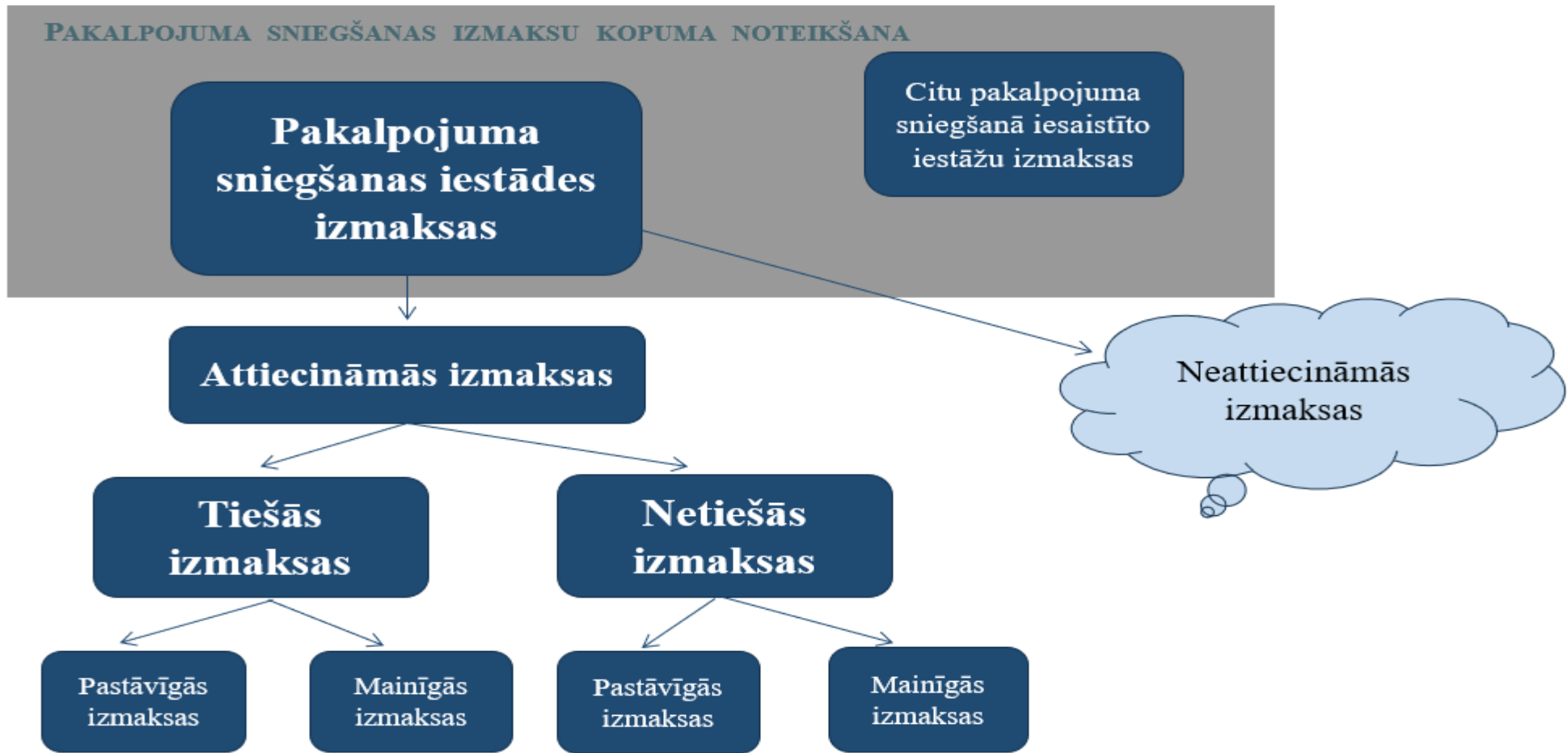
Lai varētu veikt izmaksu – ieguvumu analīzi iespējamajiem pakalpojumu sniegšanas pilnveidojumiem, kā arī aprēķināt nepieciešamā finansējuma apjomu, nododot atsevišķus ar klientu apkalpošanu saistītus uzdevumus citai institūcijai, ir nepieciešama precīza informācija par pakalpojumu sniegšanas, kā arī klientu apkalpošanas izmaksām

Problēma: Bieži vien pašvaldībās informācija šādā griezumā nav iegūstama

- ✓ nav vienotas metodikas pakalpojumu sniegšanas un klientu apkalpošanas izmaksu, t.sk. administratīvo izdevumu uzskaitēi
- ✓ no esošās pārskatu sistēmas, kas balstīta uz EKK šāda informācija nav iegūstama

Izmaksu uzskaite un tās nozīme maksas pakalpojumu sniegšanā

IZMAKSU STRUKTŪRA PAKALPOJUMU SNIEGŠANAS IESTĀDĒ

Izmaksu uzskaitē un tās nozīme maksas pakalpojumu sniegšanā

Risinājums: jāizstrādā vienota publisko pakalpojumu izmaksu uzskaites kārtība, kas vienlaicīgi būtu arī daļa no kopējās izmaksu u.c. darbības rādītāju uzskaites sistēmas

Pakalpojumu izmaksu uzskaites kārtībā ietverami šādi elementi

- pakalpojumu sniegšanas un klientu apkalpošanas izmaksu uzskaites metodikas izstrāde, kurā tiek precīzi definēti izmaksu objekti, kā arī netiešo izmaksu attiecināšanas principi un formulas
- iestāžu iesniedzamo vadības grāmatvedības pārskatu sarakstu papildināšana ar pakalpojumu sniegšanas iestādes darbības rezultātu, ieguldījuma, ieguvuma un analītiskajiem rādītājiem, kurā cita starpā būtu iekļautas pakalpojumu sniegšanas un klientu apkalpošanas izmaksas
- pašvaldību budžeta pārskatu informācijas sistēmas funkcionalitātes papildināšana ar šīs informācijas apkopošanas un analīzes iespējām
- iestāžu finanšu un grāmatvedības sistēmu funkcionalitātes papildināšana ar jaunu vadības grāmatvedības uzskaites dimensiju (lai varētu šo informāciju operatīvi iegūt bez manuāliem aprēķiniem)

Maksas par pakalpojumiem noteikšana un piemērošana

MAKSAS NOTEIKŠANĀ VEICAMĀS DARBĪBAS

Lai noteiktu maksu par pakalpojumu sniegšanu, pašvaldība vai tās iestāde katram maksas pakalpojuma veidam saskaņā ar apstiprināto metodiku sagatavo maksas pakalpojuma izmaksu aprēķinu

- ✓ Maksas pakalpojuma sniegšanas izmaksu aprēķinā jāietver visas izmaksas (gan tiešās, gan netiešās), kas rodas, sniedzot maksas pakalpojumu
- ✓ Kritērijus izmaksu klasificēšanai tiešajās un netiešajās izmaksās, kā arī netiešo izmaksu attiecināšanu uz konkrēto maksas pakalpojuma veidu iestāde nosaka maksas aprēķināšanas metodikā, pamatojoties uz pakalpojuma sniegšanas procesa specifiku
- ✓ Pakalpojumu maksas aprēķināšanas metodikā jānorāda arī informācijas avoti aprēķinos iekļaujamo izmaksu un apjomu iegūšanai, kā arī kritēriji maksas pārskatīšanai
- ✓ Maksu par pakalpojumiem nosaka saskaņā ar plānotajām izmaksām, kuras paredz izlietot konkrēto maksas pakalpojumu sniegšanai

Maksas par pakalpojumiem noteikšana un piemērošana.

Piemērs:

$$\text{Imp} = (\text{Tizm} + \text{Nizm}) / \text{Vsk}, \text{ kur}$$

Imp – viena sniegtā maksas pakalpojuma veida vienas vienības izcenojums

Tizm – tiešās izmaksas jeb izmaksas, kas ir tieši attiecināmas uz maksas pakalpojuma sniegšanu. Šīs izmaksas parasti ietver maksas pakalpojuma sniegšanai izlietoto materiālu iegādes izmaksas un tiešos izdevumus darba samaksai, kā arī ar šo samaksu saistītās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

Nizm – netiešās izmaksas jeb izmaksas, kas ir netieši saistītas ar attiecīgā maksas pakalpojuma sniegšanu, piemēram, iestādes vadībā un administrācijā nodarbināto darbinieku un citu darbinieku darba algas un ar šīm algām saistītās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, pamatlīdzekļu remonta un ekspluatācijas izdevumi, telpu apkures un apgaismošanas izdevumi, pamatlīdzekļu nolietojums, nomas maksa un apdrošināšanas maksājumi, vispārējās nozīmes palīgmateriāli un citi ar attiecīgā maksas pakalpojuma sniegšanu netieši saistīti izdevumi

Vsk – plānotais maksas pakalpojuma vienību skaits noteiktā laikposmā

Maksas par pakalpojumiem noteikšana un piemērošana.

BIEŽĀK SASTOPAMĀS KĻŪDAS PAKALPOJUMU IZMAKSU APRĒĶINOS

- ✓ Nav atklāti informācijas avoti aprēķinos iekļauto izmaksu identificēšanai (piemēram, EKK grāmatvedības uzskaites sistēmā vai citos reģistros)
- ✓ Aprēķinā iekļautās izmaksas nav ekonomiski pamatotas (piemēram, nav pamatojuma, kā noteikts % apmērs no netiešajām izmaksām, piemēram kopējām apkures izmaksām)
- ✓ Aprēķinā iekļautās plānotās pakalpojumu sniegšanas izmaksas periodiski netiek salīdzinātas ar pakalpojumu sniegšanas faktiskajām izmaksām
- ✓ Pakalpojumu sniegšanas izmaksas un maksa par pakalpojumiem netiek pārskatīta vairākus gadus, lai gan pakalpojumu sniegšanas izmaksas ir būtiski mainījušās

Maksas par pakalpojumiem noteikšana un piemērošana.

MAKSAS NOTEIKŠANA UN PIEMĒROŠANA

Sagatavotie izmaksu aprēķini ir jāvirza izskatīšanai pašvaldības domes sēdē vai

(2) Ja likums tieši nenoteic, ka attiecīgā lēmuma pieņemšana ir domes kompetencē, dome, paredzot to pašvaldības nolikumā, var pilnvarot pašvaldības administrāciju:

2) ja tas nav aizliegts vai noteikts ar likumu, noteikt maksu par:

- a) pašvaldības īpašuma lietošanu,
- b) pašvaldības piegādāto siltumenerģiju, nosakot siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu,
- c) sadzīves atkritumu apsaimniekošanu,
- d) citiem pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem,
- e) pašvaldības centralizētās ūdensapgādes sistēmas un centralizētās kanalizācijas sistēmas lietošanu.

Pašvaldību likuma 10. panta otrās daļas 2. punkts.

Pašvaldības lēmumā vai noteikumos par maksas pakalpojumu cenrādi var norādīt maksāšanas kārtību, atvieglojumus, to piemērošanas nosacījumus un citus īpašos nosacījumus

Maksas par pakalpojumiem noteikšana un piemērošana.

MAKSAS NOTEIKŠANA UN PIEMĒROŠANA

Pašvaldība, sniedzot no funkcijām izrietošus maksas pakalpojumus, ir tiesīga noteikt arī mazāku maksu nekā pakalpojumu sniegšanas izmaksas

Pašvaldību likuma 4.panta trešā daļa

Turklāt, pašvaldībai, nosakot maksu par pakalpojumu sniegšanu, ir pienākums pamatot, kāds finanšu līdzekļu apmērs ir nepieciešams uzdevumu izpildei periodā, kuram šie līdzekļi ir paredzēti, tas ir, norādot pakalpojumu sniegšanas finansēšanas avotus un apmēru

Likuma "Par pašvaldību budžetiem" 2. pants

Šādu lēmumu pieņemšana ir tikai pašvaldības domes kompetencē

Pašvaldību likuma 10.panta pirmās daļas 1) punkts

Rezultatīvie rādītāji un to nozīme maksas pakalpojumu sniegšanas novērtēšanā

Lai nodrošinātu objektīvu informāciju par esošo situāciju, ļautu plānot pakalpojumu pilnveidojumus, kā arī mērītu izvirzīto mērķu sasniegšanu, pakalpojumu turētājam ir jādefinē un jāveic regulāri pakalpojumu rādītāju mērījumi, piemēram:

- ✓ sniegto pakalpojumu apjoms sadalījumā pēc dažādiem kritērijiem
- ✓ sūdzību un pretenziju skaits
- ✓ klientu apmierinātības pakāpe ar sniegtajiem pakalpojumiem un to sniegšanas veidu (klientu aptaujas)
- ✓ pakalpojumu sniegšanā patērētais laiks un resursi
- ✓ pakalpojuma sniegšanas izmaksas
- ✓ pakalpojumu sniegšanas laika parametri (cik ātri klients saņem pakalpojumu, noteiktu pakalpojuma izpildes soļu izpildes ilgums)

Rezultatīvie rādītāji un to nozīme maksas pakalpojumu sniegšanas novērtēšanā

Biežāk izmantojamie maksas pakalpojumu sniegšanas efektivitātes izvērtējuma kritēriji

- ✓ pakalpojuma apjoma rādītāji – daudzums, apmeklētāju skaits, pakalpojumu gadījumu skaits (kritēriju izpildi novērtē procentos pret plānoto)
- ✓ ieņēmumu no maksas pakalpojumiem apmērs (kritēriju izpildi novērtē procentos pret plānoto)

Piemērs

Ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas faktiskās izmaksas ir par 5398 euro, jeb par 15 % lielākas nekā plānotās

Ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas apjoms (ēdienreižu skaits) ir par 3 % mazāks nekā plānotais

Rezultatīvie rādītāji un to nozīme maksas pakalpojumu sniegšanas novērtēšanā

Ja nevērtē rezultātus, tad nevar atšķirt panākumus no neveiksmēm.

Ja panākumus nevar atšķirt no neveiksmēm, no tiem neko nevar mācīties un par tiem nevar atalgot.

Ja nevar atpazīt neveiksmi, to nevar izlabot.

Ja var demonstrēt rezultātus, var iegūt sabiedrības atbalstu.

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Praktiskie piemēri

Praktiskie piemēri

Piemērs: Ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas (vienas ēdienreizes) izcenojuma aprēķins

Izdevumu klasifikācijas kods	Materiālu, izejvielu nosaukums, izmaksu veida nosaukums	Izmaksu apmērs noteiktā laika posmā (gadā) pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai (euro)
Tiešās izmaksas		31 304,00
2363	Produktu izmaksas	16 704,00
1110	Darba samaksa	12 000,00
	<i>Pavārs (1 slodze)</i>	7000,00
	<i>Virtuves strādnieks (1 slodze)</i>	5000,00
1210	Darba devēja VSOAI	2600,00
Netiešās izmaksas		3504,00
2221	Apkures izmaksas <i>(2 % no kopējām izmaksām 50 0000 euro)</i>	1000,00
2222	Ūdens un kanalizācijas izmaksas (172 m ³ x 2,90 euro)	500,00
2223	Elektrības izmaksas	730,00
2224	Atkritumu izvešanas izmaksas	113,00
2229	Pārējie komunālie pakalpojumi	340,00
5100	Pamatlīdzekļu (virtuves iekārtu) nolietojums	350,00
2251	Datorprogrammas uzturēšana	90,00
2362	Virtuves inventārs, trauki un galda piederumi	205,00
2234	Obligātās veselība pārbaudes	25,00
2243	Ūdens un produktu analīzes	131,00
2235	Citi izdevumi <i>(darbinieku apmācība)</i>	20,00
Pakalpojuma izmaksas kopā:		34 808,00
	Ēdienreizu (pusdienu) skaits gadā	17400
	Vienas ēdienreizes (pusdienu) izcenojums	2,00

Praktiskie piemēri

Piemērs: Ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas (vairāku ēdienreīžu) izcenojuma aprēķins

Izdevumu klasifikācijas kods	Materiālu, izejvielu nosaukums, izmaksu veida nosaukums	Daudzums (ēdienreīžu skaits)	Cena (euro)	Izmaksu apmērs noteiktā laika posmā (gadā) pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai (euro)
Tiešās izmaksas		29200		37 724,00
2363	Produktu izmaksas	29200		23 124,00
	<i>brokastīm (izmaksu apmēru nosaka pēc ēdienkartēs)</i>	6800	0,65	4420,00
	<i>pusdienām (izmaksu apmēru nosaka pēc ēdienkartes)</i>	17400	0,96	16 704,00
	<i>launagam (izmaksu apmēru nosaka pēc ēdienkartes)</i>	5000	0,40	2000,00
1110; 1210	Darba samaksa un VSOAI	29200	0,50	14 600,00
Netiešās izmaksas		29200	0,12	3504,00
2221	Apkures izmaksas (2 % no kopējām iestādes izmaksām)	x	50 000,00	1000,00
2222	Ūdens un kanalizācijas izmaksas (172m ³ x 2,90 euro)	x	x	500,00
2223	Elektrības izmaksas	x	x	730,00
2224	Atkritumu izvešanas izmaksas	x	x	113,00
2229	Pārējie komunālie pakalpojumi	x	x	340,00
5100	Pamatlīdzekļu (virtuves iekārtu) nolietojums	x	x	350,00
2251	Datorprogrammas uzturēšana	x	x	90,00
2362	Virtuves inventārs, trauki un galda piederumi	x	x	205,00
2234	Obligātās veselība pārbaudes	x	x	25,00
2243	Ūdens, un produktu analīzes	x	x	131,00
2235	Citi izdevumi (darbinieku apmācība)	x	x	20,00
Pakalpojuma izmaksas kopā:		29200	x	41 228,00
	brokastis (0,65+0,50+0,12)x6800	6800	1,27	8636,00
	pusdienas (0,96+0,50+0,12)x17400	17400	1,58	27492,00
	launags (0,40+0,50+0,12)x5000	5000	1,02	5100,00

Praktiskie piemēri

Piemērs: Ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas izmaksu salīdzināšana ar faktiskajām

Izdevumu klasifikācijas kods	Materiālu, izejvielu nosaukums, izmaksu veida nosaukums	Plānotais izmaksu apmērs noteiktā laika posmā pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai (euro)	Faktiskais izmaksu apmērs noteiktā laika posmā pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai (euro)	Izmaksu starpība (-;+) (euro)
1	2	3	4	5=(4-3)
Tiešās izmaksas		31 304,00	35 776,00	4472,00
2363	Produktu izmaksas	16 704,00	18 226,00	1522,00
1110	Darba samaksa	12 000,00	14 200,00	2200,00
	<i>Pavārs (1 slodze)</i>	7000,00	8400,00	1400,00
	<i>Virtuves strādnieks (1 slodze)</i>	5000,00	5760,00	760,00
1210	Darba devēja VSOAI	2600,00	3350,00	750,00
Netiešās izmaksas		3504,00	4430,00	926,00
2221	Apkures izmaksas (2 % no kopējām izmaksām 50 0000 euro)	1000,00	1350,00	350,00
2222	Ūdens un kanalizācijas izmaksas	500,00	580,00	80,00
2223	Elektrības izmaksas	730,00	1025,00	295,00
2224	Atkritumu izvešanas izmaksas	113,00	155,00	42,00
2229	Pārējie komunālie pakalpojumi	340,00	435,00	95,00
5100	Pamatlīdzekļu (virtuves iekārtu) nolietojums	350,00	350,00	0,00
2251	Datorprogrammas uzturēšana	90,00	90,00	0,00
2362	Virtuves inventārs, trauki un galda piederumi	205,00	255,00	50,00
2234	Obligātās veselība pārbaudes	25,00	30,00	5,00
2243	Ūdens, un produktu analīzes	131,00	140,00	9,00
2235	Citi izdevumi (darbinieku apmācība)	20,00	20,00	0,00
Pakalpojuma izmaksas kopā:		34 808,00	40 206,00	5398,00
	Ēdienreižu (pusdienu)-skaits gadā	17400	16825	-575.00
	Vienas ēdienreizes (pusdienu) izcenojums	2,00	2,39	0,39

Pakalpojuma sniegšanas faktiskās izmaksas ir par 5398 euro, jeb par 15 % lielākās nekā plānotās.

Pakalpojumu sniegšanas apjoms ir par 3 % mazāks nekā plānotais.

Vienas ēdienreizes faktiskās izmaksas ir par 0,39 euro, jeb 20 % lielākas nekā plānotās.

Praktiskie piemēri

BIEŽĀK SASTOPAMĀS KĻŪDAS PAKALPOJUMU IZMAKSU APRĒĶINOS

- ✓ Nav atklāti informācijas avoti aprēķinos iekļauto izmaksu identificēšanai (piemēram, EKK grāmatvedības uzskaites sistēmā vai citos reģistros)
- ✓ Aprēķinā iekļautās izmaksas nav ekonomiski pamatotas (piemēram, nav pamatojuma, kā noteikts % apmērs no kopējām apkures izmaksām)
- ✓ Aprēķinā iekļautās plānotās pakalpojumu sniegšanas izmaksas periodiski netiek salīdzinātas ar pakalpojumu sniegšanas faktiskajām izmaksām
- ✓ Pakalpojumu sniegšanas izmaksas un maksa par pakalpojumiem netiek pārskatīta vairākus gadus, lai gan pakalpojumu sniegšanas izmaksas ir būtiski mainījušās

Praktiskie piemēri

Biežākās neatbilstības: Notekūdeņu attīrīšanas tarifa daļu iekļauj asenizācijas izmaksās, bet centralizētās notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas tarifa aprēķinos – ieņēmumus no asenizācijas neuzrāda

Ūdenssaimniecības pakalpojuma tarifa projekta aprēķins		
Posteņi	notekūdeņu savākšana	notekūdeņu attīrīšana
1. <i>Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījums</i>	10 899	1 453
Ekspluatācijas izmaksas (2.+3.+4.)	102 823	108 993
2. <i>Personāla izmaksas</i>	68 680	58 870
3. <i>Pamatlīdzekļu uzturēšanas un remontu izmaksas</i>	264	60
4. <i>Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas</i>	33 879	50 063
5. <i>Ūdens zudumu un tehnoloģiskā patēriņa izmaksas</i>	x	x
6. <i>Nodokļu maksājumi</i>	240	1 624
7. <i>Kredīta procentu maksājumi un pamatsummas atmaksa</i>	622	151
8. <i>Ieņēmumi saskaņā ar metodikas 13. un 78. punktu</i>	0	0
Izmaksas kopā EUR (1+2+3+4+5+6+7-8)	114 584	112 221
9. <i>Apgrozījuma rentabilitāte, %</i>	7,0%	
Pilnās izmaksas (ar rentabilitāti) EUR	122 605	120 076
10. <i>Kopējais centralizētajā ūdensapgādes inženiertīklā padotā ūdens apjoms m³</i>	x	x
11. <i>Lietotājiem piegādātā ūdens apjoms m³</i>	x	x
12. <i>No lietotājiem savākto notekūdeņu apjoms m³</i>	201 000	201 000
	Notekūdeņu savākšanas tarifs	Notekūdeņu attīrīšanas tarifs
	EUR/m³	EUR/m³
	0,61	0,60

Praktiskie piemēri

Biežākās neatbilstības: Notekūdeņu attīrīšanas tarifa daļu iekļauj asenizācijas izmaksās, bet centralizētās notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas tarifa aprēķinos – ieņēmumus no asenizācijas neuzrāda

Ūdenssaimniecības pakalpojuma tarifa projekta aprēķins			
Posteņi		notekūdeņu savākšana	notekūdeņu attīrīšana
1.	<i>Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījums</i>	10 899	1 453
1.1.	<i>Pamatlīdzekļu nolietojums</i>	10 758	1 312
1.2.	<i>Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījums</i>	141	141
Ekspluatācijas izmaksas (2.+3.+4.)		102 823	108 993
2.	<i>Personāla izmaksas</i>	68 680	58 870
3.	<i>Pamatlīdzekļu uzturēšanas un remontu izmaksas</i>	264	60
4.	<i>Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas</i>	33 879	50 063
5.	<i>Ūdens zudumu un tehnoloģiskā patēriņa izmaksas</i>	x	x
6.	<i>Nodokļu maksājumi</i>	240	1 624
7.	<i>Kredīta procentu maksājumi un pamatsummās atmaksa</i>	622	151
8.	<i>Ieņēmumi saskaņā ar metodikas 13. un 78. punktu</i>	0	8 821
Izmaksas kopā EUR (1+2+3+4+5+6+7-8)		114 584	103 400
9.	<i>Apgrozījuma rentabilitāte, %</i>	7,0%	
Pilnās izmaksas (ar rentabilitāti) EUR		122 605	110 638
10.	<i>Kopējais centralizētajā ūdensapgādes inženiertīklā padotā ūdens apjoms m³</i>	x	x
11.	<i>Lietotājiem piegādātā ūdens apjoms m³</i>	x	x
12.	<i>No lietotājiem savākto notekūdeņu apjoms m³</i>	201 000	201 000
		Notekūdeņu savākšanas tarifs	Notekūdeņu attīrīšanas tarifs
		EUR/m ³ 0,61	0,55

Praktiskie piemēri

Izmaksu posteņi pakalpojumu izmaksu (cenu) noteikšanai specifiskiem maksas pakalpojumiem

6. Maksas pakalpojuma veids: Muzeja pakalpojumi

Izdevumu klasifikācijas kods	Izmaksu pozīcija, apraksts	Izmaksu veids	Izmaksu uzskaites veids	Datu / informācijas avots
11xx, 12xx	Pakalpojumā iesaistītā personāla atlīdzība	Tizm	Plānotās izmaksas	Amatu saraksts, darbinieku amata pienākumi, pakalpojumam attiecināmās proporcijas pamatojums
211x	Iekšzemes komandējumi un dienesta braucieni	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2210	Sakaru pakalpojumi (noteikta proporcija)	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2221	Apkure (proporcionāli telpu platībai)	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins
2222	Ūdens, kanalizācija (noteikta proporcija)	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2223	Elektroenerģija (noteikta proporcija)	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2224	Atkritumu izvešana (noteikta proporcija)	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2235	Izdevumi par saņemtajiem apmācību pakalpojumiem	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2241	Telpu remonta izdevumi (proporcionāli telpu platībai)	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2243x	Iekārtas, inventāra un aparatūras remonts, tehniskā apkalpošana	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2244x	Nekustamā īpašuma uzturēšana	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums

2249	Pārējie remontu darbu un iestāžu uzturēšanas pakalpojumi	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2250	Informācijas sistēmu uzturēšana	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2311	Biroja un kancelejas preces	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2312	Mazvērtīgais inventārs, iegāde	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
2350	Kārtējā remonta un iestāžu uzturēšanas materiāli	Tizm / Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums
	Amortizācijas izmaksas ēkai	Nizm	Faktiskās (uzkrāšanas) izmaksas	Grāmatvedības datu uzskaitē / noteiktās proporcijas pamatojums
22xx	Administrācijas izmaksas	Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums, kas nav iekļauti nekustamā īpašuma tiešo izmaksu aprēķinā
11xx, 12xx	Administratīvā personāla atalgojums	Nizm	Faktiskās izmaksas	Iestādes budžeta izpilde, rēķins / noteiktās proporcijas pamatojums, kas nav iekļauti nekustamā īpašuma tiešo izmaksu aprēķinā

Praktiskie piemēri

Izmaksu posteņi pakalpojumu izmaksu (cenu) noteikšanai specifiskiem maksas pakalpojumiem

5. Maksas pakalpojuma veids: Gida pakalpojumi

Izdevumu klasifikācijas kods	Izmaksu pozīcija, apraksts	Izmaksu veids	Izmaksu uzskaites veids	Datu / informācijas avots
11xx, 12xx	Pakalpojumā iesaistītā personāla atlīdzība	Tizm	Plānotās izmaksas	Amatu saraksts, darbinieku amata pienākumi, pakalpojumam attiecināmās proporcijas pamatojums

Maksas pakalpojumu sniegšana pati par sevi nav pašvaldību autonomā funkcija, bet tā ir iespēja kā pašvaldībai pie noteiktiem apstākļiem organizēt no tās funkcijām izrietošu uzdevumu izpildi

(jo to nevar vai nevēlas darīt privātpersonas)

Pašvaldības uzdevums kopumā ir veicināt privātpersonu vēlmi un spēju nodrošināt iedzīvotājiem nepieciešamo pakalpojumu sniegšanu

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Jautājumi

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Pateicamies par uzmanību